

Три товариші (стислий переказ)

Еріх Марія Ремарк

Розповідь ведеться від першої особи – Роберта (Роббі) Локампа

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

I

Одного ранку Роббі Локамп приходить на роботу в автомайстерню і застає там прибиральницю Матільду, яка п'є коньяк його друга Кестера. Роббі вже не вперше застає її п'яною, та цього ранку він не сварить її, бо в нього день народження. Роббі сьогодні 30 років, і за своє життя він пізнав багато: в 1916 році став новобранцем, 1918 року лежав у лазареті. Опинившись 1919 року вдома, пережив революцію, голод, інфляцію. Згодом від раку померла його мати. Після війни Роббі встиг попрацювати на залізниці в Тюрінгії, на фабриці гумових виробів, рік працював тапером в кафе "Інтернаціональ".

Зараз Роббі працює з бойовими товаришами Отто Кестером і Готфрідом Ленцом. Автомайстерня належить, власне, одному Кестерові. Колись Роббі з Кестером разом училися в школі, потім Кестер був їхнім командиром роти, пізніше – командиром літака, потому деякий час був студентом, тоді автогонщиком і, нарешті, купив майстерню. Спершу до нього приєднався Ленц, а потім і Роббі.

Готфрід дарує Роббі на день народження амулет, який роздобув у жінки з племені інків, а Отто Кестер дарує 6 пляшок рому, вдвічі старшого за іменинника. Цілий день друзі працюють, а ввечері їдуть святкувати гоночною машиною Отто. Колись він купив її за безцінь, розібрав і поставив потужний мотор. Всередині машина, яку називали "Карлом", була бездоганна, але зовні мала занедбаний вигляд. Дорогою "Карл" влаштовує перегони із бюїком і виграє.

У маленькому готелі, де Роббі, Готфрід і Отто зупиняються на вечерю, вони зустрічають водія бюїка і його пасажирку, молоду дівчину. Біндінг, водій бюїка, пропонує повечеряти разом. Струнка і мовчазна дівчина сидить під час вечері між Ленцом і Роббі, якому вона здається дуже гарною. У неї каштанове, шовковисте волосся, кістляві руки, вузьке і бліде лице та великі очі. Дівчина подобається і Готфріду, тому він хоче з'ясувати, що зв'язує Біндінга і її. На прощання Роббі отримує від дівчини дозвіл зателефонувати їй і спитати, чи добре заїхала додому з п'яним Біндігом.

II

Наступного дня, у неділю, Роббі прокидається пізно. Він живе у пансіоні пані Залевської, перед яким розкинулось старе кладовище, а поблизу стоїть будинок профспілок і кафе "Інтернаціональ". У Роббі є багато сусідів: подружжя Гассе, Ерна

Беніг, ротмістр граф Орлов – російський емігрант, фрау Бендер – медсестра в будинку для немовлят, Мюллер, студент Георг Блок.

Роббі йде у кафе "Інтернаціональ", де колись грав на піаніно, коли був тут за тапера. У цьому кафе збираються повії, але зараз тут лише кельнер Алоїс. Роббі п'є портвейн і згадує голос дівчини: глухуватий, дещо хрипкий, мало не грубий, а втім усе-таки ніжний. Маючи номер її телефону, Роббі вже встиг розвідати, що звуть дівчину Патріція Гольман.

Цілий день Роббі вештається по місту. Надвечір він наважується зателефонувати Патріції, і вони домовляються про зустріч на післязавтра. Після розмови у Роббі з'являється гарний настрій, і він йде з Отто дивитися на бокс.

III

У вівторок Отто, Роббі і Готфрід закінчують ремонт кадилака, який купили за безцінь, а тепер надіялися продати і добре заробити. Майстерню відвідує обер-інспектор Барзіг, експерт страхової автомобільної компанії, через якого друзі дістають замовлення на ремонт машин. Барзіг пропонує ремонтувати форд, що недавно потрапив у аварію. Кестер погоджується, бо їм потрібні гроші.

Ввечері Роббі йде на побачення з Патріцією Гольман. Вони сидять у барі Фреда, Роббі почувається невпевнено, тому багато п'є. Поступово його нерішучість зникає, але він не дуже зважає на те, що говорить. Після побачення Роббі відчуває себе самотнім та спустошеним і переживає, чи не подумала Патріція про нього погано. Він вертається назад до бару і тепер уже напивається як слід.

IV

Готфрід радить Роббі зайнятися тією дівчиною, що була з Біндінгом, але той бреше, що загубив її адресу, і нічого другові не розкажує. Після роботи Роббі йде в "Інтернаціональ", де сьогодні повії прощаються з однією подругою, яка виходить заміж і покидає свою роботу.

З "Інтернаціоналю" хлопець повертається у майстерню. Там Отто повідомляє, що "Карл" братиме участь в перегонах. Отто, Готфрід і Роббі готують машину до перегонів. Роббі питає Ленца, чи бувало у того напитися у присутності жінки. Ленц говорить, що таке бувало часто, і коли ти щось накоїв, найкращий вихід – відправити квіти. Наступного ранку Роббі відсилає Патріції букет троянд.

V

Кестер їде до фінінспекції, щоб добитися зниження податків. У цей час в майстерню до Роббі з Ленцом приходить пан Блюменталь, солідний багач, який цікавиться кадилаком.

Ввечері до Роббі дзвонить Патріція, щоб подякувати за квіти. Вони домовляються про зустріч у наступного вечора. Потім Роббі відвідує Готфріда, комірчина якого нагадує музей, бо вся завішена сувенірами, які друг привіз з Південної Америки. Крім Роббі, у Ленца зібралися Кестер, Браумюллер і Грау. Тео Браумюллер – гонщик від автозаводу і здавна приятелює з Кестером. Шостого числа Браумюллер має взяти участь в тих перегонах, на які Отто записав "Карла". Фердінанд Грау – художник, має

42 роки і давно вмер би з голоду, коли б не спеціалізувався на одній справі – по фотографії він чудово малював життєвірні портрети померлих, які замовляли їх шанобливі родичі.

Роббі просить Кестера позичити кадилак на завтрашній вечір. Друзі підозрюють, що Роббі збирається на побачення.

VI

Роббі з'являється перед Патріцією при повному параді, бо хоче звести нанівець те враження, що справив на дівчину, коли був напідпитку. Вона відмовляється їхати в дорогий ресторан, тому Роббі везе її кадилаком до Альфонса – хазяїна пивнички, хорошого приятеля.

Після вечері Роббі і Патріція катаються містом. Роббі хоче дізнатися, що ж пов'яже Патріцію і Біндінга, але він не наважується запитати. Виїхавши за місто, дівчина сідає за кермо і вчиться водити машину. Потім вони відправляються у бар Фреда і там зустрічають Ленца, який пропонує йти на атракціони.

У парку розваг друзі пробують "американські гірки", літаючу карусель з дирижаблями і аеропланами. Роббі і Патріція йдуть у лабіринт привидів, і коли дівчина лякається якогось освітленого зеленим черепа, вона опиняється в обіймах Роббі. Згодом Ленц і Роббі кидають кільця і виграють багато цінних призів і шість пляшок вина. Це все друзі ділять між собою та куховаркою Ліною, з якою Ленц познайомився на чортовому колесі, і ковалем, приятелем Ліни.

Роббі відвозить Патріцію додому і відчуває дивні почуття – велику ніжність і бажання дати собі повну волю полинути кудись в невідоме...

VII

Пан Блюменталь хоче зробити спробну поїздку, тож друзі відправляють Роббі до нього і надіються, що він таки продасть машину. Багатій Блюменталь має фірму трикотажних виробів і хоче мати кращу машину, ніж у суперників. Переговори Роббі і Блюменталья тривають дуже довго, поки останній не погоджується їхати машиною додому, щоб її побачила дружина. Роббі, побачивши пані Блюменталь, пригадує Готфрідову науку і з бійця перетворюється на джентльмена. Він таки переконує подружжя купити авто, отримує гроші наперед, а Блюменталь запрошує Роббі до себе на вечерю.

Ленц і Кестер надзвичайно щасливі. Кестер навіть оголошує вихідний, і товариші починають готуватися до перегонів.

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

VIII

До Роббі має прийти Патріція, але він соромиться своєї скромної кімнатки. Чоловік просить в господині будинку, пані Залевської, позичити йому крісла та килим. У сусідок він позичає грамофон і пластинку з романтичною піснею.

Роббі зустрічає Патріцію, яку не бачив цілий тиждень, бо вона хворіла. Дівчина

говорить, що в неї просто була застуда. Він прикро вражений, коли дівчина повідомляє, що плани на вечір відмінюються, бо вона має одну справу з Біндінгом і ще з однією особою. До того часу, коли Патріція мала зустрітися з Біндінгом, ще є вільний час, тож вони з Роббі йдуть прогулятися. Опинившись біля "Інтернаціоналю", Роббі бачить усіх знайомих повій і на зло Патріції вітається з ними. Та замість образи Патріція ледве стримує сміх. Тоді Роббі наважується вперше поцілувати її. Провівши Патріцію додому, він запрошує до себе на вечерю сусіда-студента Георга Блока. Мешканці будинку розчаровані, адже очікували, що Роббі приведе в свою кімнату дівчину. Пізно ввечері Роббі телефонує Патріції і дізнається, що вона вже давно повернулася з зустрічі додому і знову має температуру.

IX

У неділю відбуваються перегони. Кестер завзято тренувався і готувався до них. Побачити, як він їхатиме збираються усі друзі: Роббі, Ленц, Грау, Валентин (приятель Роббі ще з війни), Патріція Гольман і Юпп, помічник з майстерні. Саме Юпп їде на гонках з Кестером, бо хлопець важить найменше.

На перегонах дехто з глядачів сміється з "Карла", але Отто Кестер перемагає і отримує уже шостий кубок. Тео Браумюллер, незважаючи на програш, теж приєднується до друзів, коли відправляються святкують. Під час веселощів у барі Роббі і Патріція непомітно виходять. Вони гуляють вечірнім містом, а потім заходять на цвинтар і сідають на лавку. Закохані цілуються у темряві, потім знову гуляють містом, пізніше Роббі запрошує дівчину до себе. Йому соромно вести Пат жакливим коридором свого будинку, тому він просить її заплющити очі, бере на руки і несе у свою кімнату.

Побачивши у кімнаті Роббі старий чемодан (він насправді належав Ленцу), увесь заліплений різнобарвними етикетками з мандрівок у Ріо-де-Жанейро, Манаос, Сант-Яго, Буенос-Айрес, Лас Пальмас, Патріція просить розповідати їй про всі ці міста. Роббі не може сказати, що не був там, тому розповідає усе, що знає з розповідей Ленца. Закохані проводять свою першу ніч, а на світанку Роббі відводить дівчину додому і домовляється про ще одну зустріч сьогодні. Дорогою назад Роббі відвідує ринок і купує на всі гроші, які має з собою, величезний букет тюльпанів, щоб відправити дівчині.

X

Кестер, Ленц і Роббі відремонтували форд, а нова робота не надходить, тому товариші відправляються на аукціон, де вирішують купити таксомотор, щоб полагодити і перепродати. Вони знайомлять з колишнім власником авто, який продає машину, бо втрапив у біду – його підвів товариш. Отто, Готфрід і Роббі влаштовують все так, щоб цей чоловік отримав за авто трохи більше грошей.

Надвечір власник форда, булочник, забирає авто з майстерні. Роббі знає, що в аварії, у яку потрапив форд, загинула жінка цього чоловіка, та той уже має нову пасію. Жінка багато хоче і вимагає, і булочник жаліє за колишньою дружиною. Роббі приходить в голову чудова ідея: він радить булочнику звернутися до Фердінанда Грау, який може намалювати гарний портрет покійної дружини. Булочник погоджується і разом з Роббі їде до Грау.

Фердінанд і булочник довго торгуються. Чоловік просить художника домалювати дружині нитку перлин і золоту брошку з брильєнтами. Грау обіцяє виконати роботу за півтора місяці. Пізніше Фердінанд признається Роббі, що для роботи треба 4-5 днів, а півтора місяці – просто для солідності.

XI

Роббі вперше відвідує Патріцію і бачить, що її помешкання становить різкий контраст з його баракком. У будинку, де вона наймає квартиру, є покоївка, кімната дівчини гарно оздоблена, там красиві меблі, килим. Це все належало її матері, але дівчина не змогла зберегти квартиру за собою, їй лишилося тільки дві кімнати.

Роббі дізнається, що колись Патріція була хвора і цілий рік лежала та не виходила з кімнати. Вона не працює, бо їй хочеться жити весело й легко, але скоро Пат стане продавщицею у магазині і саме тому зустрічалася з Біндингом. Після вечері Роббі прощається і йде додому. Він розуміє, що зараз жінці знайти роботу дуже важко, а його сусідка Ерна Беніг, секретарка приватної особи, говорить, що жінкою можуть зацікавитися, хіба з особливих причин. Вона радить Роббі просто одружитися, щоб забезпечувати свою дівчину, і тій не потрібно буде працювати.

Пізнього вечора Роббі, Кестер і Ленц сидять у барі Фреда. Роббі, не зважаючи на те, що раніше спиняв себе, дзвонить до Пат і попереджує, що прийде. Він приїжджає, забирає дівчину і везе до себе.

XII

У майстерні немає роботи, тому друзі вирішують не продавати таксі, яке купили, а підзаробити на ньому. Роббі і Ленц планують таксувати по черзі. Роббі пробує таксувати, але конкурент, здоровий хлопчина у шкіряному пальті на ім'я Густав, хоче його побити. Роббі та іншому таксисту вдається подолати здоровила. Та невдовзі між Роббі і Густавом зав'язується дружба.

Роббі вдається заробити 35 марок, і Кестер вирішує це відсвяткувати. Ввечері у заміському ресторанчику збираються усі: Фердінанд Грау, Валентин, Роббі, Ленц, Кестер і Пат. Повертаючись додому, Кестер зупиняє машину поблизу цвинтаря, знаючи, що Пат і Роббі хочуть побути самі. Закохані виходять, а Кестер і Ленц негайно ж їдуть геть. Роббі думає про те, що його товариші поїхали, а він залишився, і в цей момент Пат говорить, щоб він йшов до друзів, не зрікався своїх товаришів.

Закохані знову проводять разом ніч, а на світанку Роббі проводить Пат додому. Дорогою назад він зустрічає повію Лізу. Колись вони зустрічалися і давали одне одному крихітку тепла і сумісного життя. Побачивши жалюгідний вигляд Лізи, Роббі купує їй поїсти і йде з нею у її бідне помешкання. Ліза розуміє, що більше у неї з Роббі нічого не буде, бо у нього є інша жінка, яку він кохає. Роббі хоче залишити Лізі гроші, але вона відмовляється. Після зустрічі з Лізою Роббі довго бродить містом, а потім приходить під вікна Пат, бо розуміє, що його щастя – вона.

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

XIII

Роббі позичає в Отто смокінг і збирається з Пат у театр. Коли він приходить по дівчину і бачить її, йому перехоплює дух. На Пат сукня із сріблястого оксамиту. Спереду плаття закриті до самої шиї, але на спині глибоке, вирізане під гострим кутом декольте. Роббі мимоволі згадав слова пані Залевської, яка говорила, що Патріція створена для багатого чоловіка, а не для нього.

У театрі Роббі бачить багатіїв у смокінгах, дам у вечірніх туалетах, оздоблених дорогоцінностями. Це все йому не подобається, він міняє квитки, щоб мати два місця в ложі. Там він сідає в куток, щоб не бачити ні сцени, ні глядачів, а тільки чути музику і дивитися на Патріцію.

Під час антракту Роббі йде по сік для дівчини. За цей час до неї підходить якийсь пан Бройер і пропонує їхати в "Каскаду". Після вистави на машині Бройера Пат і Роббі їдуть в елегантний танцзал з прекрасним оркестром. Там Бройер довго танцює з Пат. Роббі почуває себе трохи ніяково та згадує слова пані Залевської. До їхнього столика приєднуються ще якісь люди, Пат знає їх усіх. Роббі не знає, як поводитися у цій компанії, а згодом дізнається, що Бройер давно закоханий у Патріцію. Цього вечора вони відвідують з Бройером ще кілька ресторанів і кафе. Бройер відвозить Пат і Роббі додому. Дівчина виходить біля свого будинку, але Роббі не хоче, щоб Бройер бачив його бідний барак, тому просить висадити його біля бару "Фредді".

У барі Роббі грає з друзями в покер і виграє гроші, потім йде в кафе "Інтернаціональ", де ділиться з повією Розою виграними грошима, бо у неї зараз скрутне становище. З кафе Роббі рушає до пивнички Альфонса і сидить там до ранку. Коли він зовсім п'яний вертається додому, на своїх сходах зустрічає Пат. Виявляється, дівчина довго чекала його, а він цілу ніч блукав барами і пив. Пат зовсім замерзла, і Роббі приносить від сусіда, росіянина Орлова, гарячий чай і печиво. Закохані вирішують бути разом аж до вечора і більше не ходити нікуди з такою компанією, як учора. Зранку Роббі бреше сусідам, що хворий і замикається в кімнаті.

XIV

Через тиждень до майстерні приїжджає булочник і каже, що хоче той кадилак, який Роббі продав Блюменталю. Роббі з друзями розуміють, що є можливість заробити якісь гроші. Роббі їде до Блюменталю і просить продати машину за 6 тисяч, хоч Блюменталь купив її за 5 з половиною. Блюменталь продає кадилак друзям, а ті продають машину булочнику за 7 тисяч. У день купівлі булочник і Роббі навідуються до Фердінанда, щоб забрати портрет покійної булочникової дружини. У булочника прокидається сумління і він просить художника замалювати велику золоту брошку на портреті.

XV

Роббі на два тижні їде з Пат до моря. Вони живуть у невеличкій, самотній віллі. Пані Мюллер, власниця будинку, уже стара, сивоголова дама. Вона вважає, що Роббі і Пат – подружжя, і вони цього не заперечують.

XVI

Після довгого купання Пат морозить, і вона нездужає. Роббі сам йде на пляж, а пізніше по нього прибігає служниця пані Мюллер і повідомляє, що з Пат біда. Роббі прибігає і бачить, що з рота Патріції тече кров, а руки зведені судорогою. Спочатку Роббі думає, що це рана, але це кровотеча. Роббі нічого не знає про хворобу, а лікар, який приходить на виклик, питає Роббі, де раніше лікувалася його дружина. Пат насилу вимовляє прізвище свого лікаря. Роббі дзвонить йому, але того немає на місці. Тоді Роббі дзвонить Кестеру, який знаходить професора Жафе і відразу везе "Карлом" до хворої Пат, брешучи, що вона за 40 від міста, хоч їхати треба 240 кілометрів. На шаленій швидкості вони приїжджають до хворої за 2 години.

Жафе дає надію, що Пат житиме. Колись цей лікар лікував матір дівчини, тож Пат йому довіряє.

Наступного Пат говорить Роббі, що вона не хвора, і завтра уже все пройде, а те, що сталося – просто нещасливий випадок. Роббі розуміє, що Пат думає, ніби він боїться заразитися від неї.

XVII

Через два тижні Пат і Роббі вирушають додому. Лікар Жафе хоче ґрунтовно оглянути Пат, а тоді вже робити висновки. Роббі думає, що Пат могла б жити поруч з ним, у сусідній кімнаті, яка саме звільнилася. Адже у дівчини може повторитися приступ і біля неї хтось мусить бути, а її сусіди кудись виїжджають. Та йому важко уявити, що Пат зможе жити у пансіоні Залевської.

Вечері закохані йдуть вечеряти до Альфонса, а потім разом з Ленцом їдуть в бар, де зустрічають Фердінанда і Валентина.

Роббі пропонує Пат переїхати у вільну кімнату, бо для них найкраще – це остаточно зійтися й жити разом. Дівчина дає згоду. Вночі Роббі вирішує попрацювати на таксі. У нього виникає конфлікт з порт'є, який не віддає йому всі гроші, які мав віддати. Разом з Густавом вони влаштовують помсту порт'є. Роббі б'є цього чоловіка, відчуваючи, що виливає все, що накипіло в нього за останні дні і тижні.

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

XVIII

Готфрід просить Роббі підвезти його на таксі до собору. Там друг показує запущений сад, весь обсіпаний квітами. Саме звідти Ленц бере троянди, які приносить хворій Пат, а тепер і Роббі може брати звідси квіти, адже ніхто сад не доглядає, а в собор люди майже не ходять.

Працюючи на таксі, Роббі бачить свою сусідку, пані Гассе, яка сідає в машину до іншого чоловіка. Подружжя Гассе – сусіди Роббі. Пан Гассе весь час присвячує роботі, а його дружина сидить вдома і постійно влаштовує істерики. У них немає дітей, кімнатка надто маленька, і пан Гассе все це боляче переносить.

Густав допомагає Роббі роздобути рудого тер'єра, щоб Пат не було сумно сидіти одній у кімнаті.

Від лікаря Жафе Роббі дізнається, що обидві легені Пат уражені, тому вона потребує лікування. Два роки тому Пат шість місяців перебувала в санаторії, і після того їй стало краще. Лікар вважає, що в кінці жовтня їй потрібно неодмінно їхати знову. Роббі не розуміє, чому всі люди здорові, а Пат мусить так мучитися. Лікар веде чоловіка палатами і показує, що є люди, які мучаться ще більше. Також він розповідає, як померла його дружина у 25 років від звичайного грипу.

Кестер і Готфрід підтримують Роббі і після його зустрічі з лікарем вирішують піти повечеряти разом, взявши з собою Пат. Дівчина отримує від Роббі цуценя, називає його Біллі і бере з собою на вечерю.

XIX

Заробітки на таксі мізерні, тому Роббі відправляється разом з Густавом на тоталізатор. Якийсь чоловік на прізвище Білінг пропонує друзям підказку, на кого ставити, а вони мають дати йому що-небудь, коли виграють. За підказкою Білінга, Роббі робить ставку на одну кобилу і виграє 180 марок. Білінг радить більше не ставити, хлопець дає йому 10 марок. Через годину Роббі програє 30 марок і припиняє гру.

Отто готує "Карла", щоб через два тижні взяти участь у гірських перегонах. На пробний виїзд Отто бере Юппа, Ленца та Роббі, і вони їдуть за місто. Дорогою на їхніх очах відбувається аварія. Мотоцикліст, який винен у аварії, тікає, а друзі рятують жінку і чоловіка, що були в машині. Потерпілих везуть "Карлом" у лікарню, а Юпп залишається пильнувати лімузин, бо друзі хочуть ремонтувати його і трохи заробити. Поранений чоловік просить друзів, щоб ніхто нічого не знав про аварію і про нього з жінкою. Друзі розуміють, про що йдеться, і пропонують відремонтувати машину. Чоловік дає згоду. Та не все так просто, бо брати Фогт, які мають поблизу майстерню, теж хочуть ремонтувати лімузин. Між Отто, Готфрідом, Роббі і Юппом з одного боку і чотирма братами Фогт відбувається бійка. Друзі перемагають у бійці і радіють, що зможуть заробити за ремонт від 3 до 3 з половиною тисяч.

Роббі зустрічає у коридорі свого помешкання Гассе, який жаліється на дружину, яка кожного дня кудись йде. Роббі боляче за цю сім'ю, якій просто потрібні трохи впевненості і трохи грошей. А таких людей мільйони. Він думає про сьогоднішню бійку, про те, що бачив і пережив за останні тижні, про Пат. Чоловік відчуває, що всі інші події і Пат не можна звести до купи. Надто велика між ними безодня, надто мерзенним стало життя, щоб знайшлося місце для щастя.

XX

Наближається час від'їзду Пат. Роббі зустрічає Гассе, який все ще чекає дружину, яка не повернулася додому. Згодом Гассе кличе Роббі до себе і показує прощального листа від дружини, яка не збирається повертатися до нього. Гассе страждає, звинувачує себе. Вчора його призначили шефом бюро і старшим бухгалтером. Тепер він одержуватиме більшу зарплатню. Роббі радить Гассе випити снотворного і поспати.

Роббі і Пат йдуть у музей на виставку перських килимів і дізнаються, що майже всі відвідувачі – безробітні, які приходять грітися або просто тому, що нічим зайнятися, а тут принаймні хоч є на що подивитись. Ввечері Роббі і Пат йдуть повз вітрини та

вдають, що мають багато грошей: вони вибирають, що купили б одне одному. Хлопець хотів купити коханій теплу шубку, красиві сукні, дорогі прикраси. Потім вибирають, куди полетять відпочивати. Роббі признається, що не був у тих містах, про які розповідав раніше. Дівчина говорить, що ще тоді зрозуміла, що то була брехня.

Вдома Роббі з сусідами виявляє, що Гассе повісився, залишивши прощальний лист. Один з поліцейських каже, що це уже дванадцятий самогубець на цьому тижні. Роббі приховує смерть Гассе від Пат, щоб вона не хвилювалася.

XXI

В середині жовтня Жафе повідомляє Роббі, що завтра Пат повинна їхати в санаторій. Роббі знову мучиться над питанням, чому життя таке несправедливе, чому саме Пат має піти з нього.

Ввечері друзі вечеряють з Пат, а потім Готфрід на таксі везе Роббі з дівчиною на вокзал. Ленц дарує Пат останні квіти з церковного саду, які дісталися нелегко, бо довелося подискутувати з священником, але той потім сам допомагав їх рвати. Разом з собою Роббі і Пат беруть Біллі.

У Франкфурті до Пат приєднується її давня подруга Гельга Гутман, яка теж їде в той самий санаторій. У вагоні-кафе Пат показує хлопцеві людей, які теж їдуть в санаторій і були там минулого року. Роббі стає весело, бо він бачить, що звідти вертаються і їдуть ще, отже Пат обов'язково повернеться.

Надвечір вони прибувають у санаторій "Вальдфріден", який знаходиться на горі. Туди Роббі і Пат добираються саньми, бо навкруги лежить сніг. Санаторій більше нагадує готель. Пат отримує палату на третьому поверсі. Роббі наймає собі кімнату у флігелі.

XXII

Через тиждень Роббі повертається додому. Кестер і Ленц розповідають йому, що за відремонтований лімузин вони нічого не отримають, бо власник збанкрутував, а машина не була застрахована. Друзі вирішують, що майстерню доведеться закрити. Роббі бродить містом і роздумує над тим, як заробити гроші на лікування Пат. Він йде у бар, де зустрічає Валентина, Кестера і Фердінанда Грау. Трохи пізніше приходить Ленц і друзі напиваються. Роббі дзвонить з бару до Пат, але медсестра повідомляє, що дівчина спить. Вночі Отто садить п'яного Роббі за кермо "Карла", наказує їхати за місто і там вони на шаленій швидкості мчать по мокрому асфальту. Роббі відразу стає тверезим, а прибувши додому, відчуває виснаження, але тепер він цілком спокійний, а його сум розвіявся.

XXIII

На початку листопада становище майстерні гіршає з тижня на тиждень. Друзі пробиваються з допомогою таксі, але заробіток на трьох надто скудний, і тому Роббі майже радіє, коли хазяїн кафе "Інтернаціональ" пропонує щовечора грати на піаніно. Пат регулярно пише коханому листи, та він чомусь не може уявити, що вона повернеться.

Нарешті з'являється пані Гассе, і саме Роббі повідомляє їй, що її чоловік помер.

Жінка вражена і плаче, а Роббі каже, що пан Гассе заощаджував і залишив їй гроші. Жінка не знала про це і тепер каялася.

Ввечері Роббі розмовляє з Пат, вона говорить, що санаторій для неї чудова, блискуча в'язниця. Роббі обіцяє, що приїде в кінці січня, хоч знає, що це майже неможливо, бо, починаючи з лютого, потрібно роздобувати гроші на санаторій.

В кафе відбувається різдвяна вечірка, де Роббі грає, а згодом отримує від повій подарунки: яблука, горіхи, апельсини, пуловер власної в'язки від Рози, галстук від хазяйки кафе, шкарпетки, шкіряний пояс, чвертку рому, дві пляшки коньяку. До святкування приєднуються Кестер і Ленц.

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

XXIV

Через три тижні в місті відбувається демонстрація, люди вимагають роботи і хліба. Надвечір доходить до сутички між страйкарями і поліцією. Роббі саме виграє у карти з хазяїном кафе, коли його кличе Кестер, щоб їхати шукати Ленца на якихось зборах.

Отто і Роббі знаходять Готфріда на якомусь мітингу і ледве забирають, бо там відбувається бійка. Троє друзів пробираються назад до "Карла" дворами, бо в місті неспокійно. Ленц бачить палатку якогось астролога і просить поворожити. Раптом до друзів наближаються якихось чотири молоді хлопці. На одному світложовті нові шкіряні краги, на інших – щось подібне до армійських чобіт. Вони зупиняються, і той в крагах двічі стріляє. Кестер кидається за ними, але вертається, бо Ленца поранено.

Отто і Роббі несуть Готфріда до "Карла" і везуть до найближчого пункту швидкої допомоги, але лікар каже, що Ленц уже мертвий. Кестер вирішує, що сам знайде вбивцю товариша і покарає, адже якщо того знайде поліція, то він відсидить тільки кілька років, а це дуже мале покарання.

Забравши тіло Ленца у "Карла", Кестер не їде додому, а ще раз об'їжджає вулиці, шукаючи вбивцю. Поки Кестер йде у якусь пивничку, Роббі сидить у машині і витирає хусточкою сніг, який падає на лице Готфріда.

На похорон Ленца приходить небагато людей, лише найближчі друзі. В голові у Роббі громом гримить стара солдатська, яку Готфрід так часто співав: "Аргоннський ліс, Аргоннський ліс, Ти тихим цвинтарем станеш колись...". Друзям навіть здається, що Ленц загинув на війні. Альфонс ставить на могилі простий, чорний дерев'яний хрест, такий, яких сотні тисяч стоять нескінченними рядами на солдатських могилах у Франції.

XXV

Одного лютого дня Роббі з Кестером останній раз сидять в своїй майстерні. Вони змушені продати її і таксі. У Кестера є надія влаштуватися на весну гонщиком в одній невеличкій автомобільній фірмі. Роббі лишався в кафе "Інтернаціональ" і мав намір знайти якусь роботу додатково, в денний час, щоб заробити трохи більше. Друзі продають майстерню і востаннє випивають з прибиральницею Матільдою по чарці.

Кестер уже знає прізвище того молодчика, що застрелив Готфріда. Тільки не може знайти, бо той, побоюючись поліції, десь ховається. Коли Кестер і Роббі їдуть "Карлом", лопає передній скат. Друзі міняють його на новий, Роббі йде мити руки у якесь кафе, де бачить вбивцю Ленца, але той швидко зникає з очей. Кестер розповідає Роббі, що на все життя запам'ятав, як збив одного молодого англійця на літаку. Тоді була війна, але він довго відчував вину. Тепер він говорив, що коли не доконає того, хто вбив Готфріда, як собаку, хто застрелив його, безневинного, тоді той випадок з англійцем був жахливим злочином.

Кестер їде шукати вбивцю, але Роббі не бере з собою, бо той потрібний ще Пат. Роббі йде до Альфонса в ресторан, але друга нема. Згодом Альфонс прибігає і просить перев'язати йому рану. Він розповідає, що його зачепило кулею, але він вбив вбивцю Ленца, а Кестеру треба тікати звідти. Роббі розшукує Кестера і повідомляє, що вбивця уже мертвий. Кестер зовсім не радий, бо сам хотів це зробити.

Приходить телеграма від Пат, яка просить швидше приїжджати. Роббі дзвонить у санаторій і дізнається, що кілька днів тому у неї була невелика кровотеча, а сьогодні температура. Кестер відразу пропонує, що завезе туди Роббі "Карлом". Друзі вирушають в дорогу.

Роббі приходить до Пат і мусить пообіцяти, що більше її не залишить, хоч знає, що треба вертатися заробляти гроші на лікування. Кестер і Роббі не кажуть їй про смерть Ленца.

XXVI

Від головного лікаря Роббі дізнається, що Пат стає гірше. Тут, у горах, процес проходить повільніше, а коли вона залишалась би внизу, було б набагато гірше. Лікар пояснює, що хвороба – наслідок війни – недоїдання в роки росту. При цій хворобі буває, що вона раптом припиняється, інкапсулюється і виліковується навіть у безнадійних випадках.

Наступного дня у Пат нема температури, і вона з Роббі і Кестером їде у село в одне кафе, щоб поснідати. Згодом Кестер, Роббі і Пат катаються на "Карлі". Роббі обіцяє дівчині, що вони ще обов'язково повернуться додому.

Ввечері Кестер обіцяє Роббі роздобути грошей і від'їжджає. Роббі наймає кімнату поруч з Пат, щоб бути ближче і допомагати.

XXVII

Наступні дні Пат температурить і лежить в ліжку. Один з хворих, Антоніо, розповідає Роббі, що температура викликає тривогу у хворих. Багато з них поведуться по-школярськи, ухиляються від постільного режиму, тікають до магазинів або кондитерських, коли проходить лікар. Потай курять, потай п'ють, незважаючи на заборону, влаштовують у санаторії безглузді маскарadi, безглузді витівки, розпускають плітки, — так вони рятуються від порожнечі.

Кестер надсилає дві тисячі марок, і Роббі розуміє, звідки гроші: друг продав "Карла", того "Карла", про якого Кестер сам сказав, що краще втратить руку, ніж машину.

На другий день Пат дозволяють встати, а через кілька днів, коли Рот, чоловік, якому вдалося вилікуватися, їхав з санаторію, вона могла вже разом з усіма поїхати на вокзал, щоб провести його.

Пат і Роббі йдуть на святкування дня народження однієї іспанки. Наступного ранку Пат весела й пустотлива і переглядає свої сукні, адже в суботу ввечері має відбутися масовий таємний вихід з санаторію.

На бал з санаторію тікають всі, хто може. Роббі вперше танцює з Пат. У залі Роббі вражає те, що там зібралися здорові люди, а в кутку збилася невеличка колонія недужих. Йому страшно від гнітючого настрою і безсилля.

XXVIII

Пат ставало усе гірше, вона просить Роббі не пити з її чарки, не цілувати її, щоб він зберіг своє здоров'я. Через кілька днів Роббі застуджується, і лікар не дозволяє йому відвідувати Пат, щоб вона не підхопила від нього хворобу. Роббі приходить до дівчини на балкон і вони спілкуються через скло.

У Пат все частіше трапляються приступи задухи, вона не може встати з ліжка. Найбільше вона боїться останньої години перед світанком, бо тоді їй найважче і життя в ній майже згасає. Роббі переносить своє ліжко в палату дівчини і сидить біля неї, коли вона прокидається. Чоловік розповідає їй, усе що спадає на думку, Пат слухає, бо їй не можна багато говорити. Дівчина розуміє, що помре, але в неї є Роббі і вона вдячна йому за це. Та їй важко покидати життя. Коли б вона була самотня і нещасна, тоді вмирала б з охотою.

Потім, якось раптом, усе пішло дуже швидко. Її обличчя ніби тануло. Вилиці загострились, а на висках проступили черепні кістки. Руки стали тоненькі, під шкірою напнулися ребра, і гарячка з новою силою стала трясти її схудле тіло. Раптом гарячка зникає, і Пат хоче поглянути на себе в дзеркало. Роббі розбиває дзеркало, те саме робить з годинником, який, як здається Пат, надто голосно цокає.

Пат помирає в останню годину ночі, раніш, ніж настав ранок. Вона вмирає тяжко, болісно, і ніхто не може допомогти їй. Вона міцно тримає Роббі за руку, але вже не знає, що він був біля неї.

Роббі не підпускає до неї нікого. Сам обмиває на ній кров, розчісує волосся, кладе на ліжко і вкриває ковдрами. Він сідає поруч з Пат і вже не може нічого думати. Приходить Біллі і сідає біля Роббі.

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу